

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄVERKON KOKOAMISEN VAUHDITTAMISHANKE

– OPETUSMINISTERIÖN SUOSITUKSET JÄRJESTÄJÄVERKON KEHIT- TÄMISEKSI

1. TAVOITTEET JA LÄHTÖKOHDAT

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan koulutusjärjestelmää kehitetään kokonaisuutena siten, että se vastaa globaaliin haasteeseen sekä ammatti- ja väestörakenteen muutokseen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista vahvoiksi kokonaisuuksiksi jatketaan. Samalla turvataan pitkälle erikoistuneiden yksiköiden toiminta.

Valtioneuvoston vuosille 2007–2012 vahvistaman koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon palvelukykyä vahvistetaan ammattiopistostrategian mukaisesti muodostamalla koulutuksen järjestäjistä etupäässä alueellisia tai muutoin vahvoja ammattiopistoja, joiden toiminta kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen palvelut, kehittämistoiminnot ja opetusyksiköt. Ammattiopistolla on koulutuksen järjestäjänä vapaus muodostaa organisaationsa, alueensa tai alansa vaatimusten mukaan ja päättää oppilaitos- ja muusta palveluverkostaan. Ammattiopiston tulee huolehtia siitä, että sen valitsema organisointitapa tukee sekä työelämään siirtyville että työelämässä toimiville tarkoitettujen korkeatasoisten palvelujen ylläpitämistä ja jatkuvaa kehittämistä.

Valtion vuoden 2009 talousarvion mukaan ammattiopistostrategialla pyritään riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen perustan muodostamiseen ammatillisen koulutuksen järjestämiselle alueilla ja eri alojen koulutuksessa sekä koulutuksen vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseen. Tarkoituksena on tehostaa toimia, joilla vahvistetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon palvelukykyä. Toimeenpanossa sovitaan yhteen ammatillisen koulutuksen ja aikuiskoulutuksen kehittämiss politiikan tavoitteet.

Ammattiopistostrategian keskeisiä tavoitteita ovat:

- työelämän tarvitseman osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen
- koulutuspalvelujen työelämävastaavuuden ja asiakaslähtöisyyden parantaminen
- elinikäisen oppimisen edistäminen ja yksilöllisten opintopolkujen edellytysten

- vahvistaminen, sekä
- työ- ja elinkeinoelämän ja yksilöiden tarvitseman koulutuksen saavutettavuuden turvaaminen maan eri osissa ja molempien kieliryhmien tarpeet huomioon ottaen.

Työelämän osaamistarpeissa tapahtuvat muutokset yhdessä väestön ikääntymisen kanssa asettavat kasvavia vaatimuksia ammatillisten koulutuspalveluiden laadulle, asiakaslähtöisyydelle, työelämävastaavuudelle ja järjestämisedellytyksille. Välittömänä haasteena on taantumasta seuraava työttömyyden lisääntyminen, joka osaltaan lisää koulutustarvetta. Pidemmällä aikajänteellä ammattitaitoisen työvoiman niukkuus tulee lisääntymään, sillä poistuma työelämästä painottuu ammattikoulutusta edellyttäviin työtehtäviin.

Väestön ikääntymisen ja taloudellisen taantumana myötä julkinen talous joutuu sopeutumaan tilanteeseen, jossa julkisen talouden velkaantuminen lisääntyy, eläkemenot sekä hoito- ja hoivapalveluiden tarve kasvavat voimakkaasti samalla kun työvoiman määrän väheneminen rajoittaa kokonaistuotannon ja verotulojen kasvua. Julkisen talouden kestävyyttä on parannettava mm. uudistamalla kunta- ja palvelurakennetta. Hallituksen politiikkariihen kannanotossa 24.2.2009 todetaan, että rakenteiden uudistaminen ja palveluiden kehittäminen ovat kumpikin välttämättömiä edellytyksiä Parasuudistuksen tavoitteiden toteuttamiseksi. Suuri kuntakoko, kuntaliitos tai yhteistointialueen perustaminen eivät ilman palveluiden järjestämis- ja tuottamistapojen uudistamista paranna palveluiden saatavuutta, laatua tai tehokkuutta. Parashankkeissa toiminnan painopistettä siirretään palveluiden kehittämiseen samalla kun hallinnollisten rakenteiden uudistamista jatketaan.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien palvelukykyyn ja asiakaslähtöisyyden vahvistaminen on välttämätöntä rakenteellisen kehittämisen ohella, jotta työelämän muuttuvien osaamisvaatimusten, ikärakenteen kehityksen ja julkisen talouden kestävyuden asettamiin vaatimuksiin voidaan vastata. Lisäksi on sopeuduttava ammatillisen koulutuksen kysynnän muutoksiin, jotka johtuvat mm. nuorten ikäluokkien supistumisesta ja aikuiskoulutuksen kasvavasta kysynnästä.

2. AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄVERKON JA PARASHANKKEEN TILANNE 1.1.2009

Keväällä 2006 opetusministeriö käynnisti ministeriön ja koulutuksen järjestäjien välisen ammattiopistostrategian toimeenpanoon liittyvän vuorovaikutteisen hankkeen, jonka tavoitteena on edistää ammatillisen koulutuksen kehittämistä kokonaisuutena ja järjestäjäverkon kokoamista (OPM:n kirje 5.4.2006 1/502/2006).

Lokakuussa 2007 ministeriö esitti kirjeessään ammatillisen koulutuksen järjestäjille (9/502/2007; 18.10.2007) suosituksia ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamiseksi ja Parashankkeen edellyttämän 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen täyttämiseksi. Opetusministeriö pyysi ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjiltä seuraavan vaiheen suunnitelmat koulutuksen järjestäjäverkon kokoamiseksi vuosina 2010 – 2012. Selvitykset pyydettiin valmistelemaan yhteistyössä alueen muiden koulutuksen järjestäjien kanssa ja toimittamaan opetusministeriöön 30.4.2008 mennessä. Ministeriössä on käsitelty koulutuksen järjestäjien toimittamat suunnitelmat ja ehdotukset järjestäjäverkon kehittämiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Ministeriö on myös käynyt laajasti neuvotteluja eri koulutuksen järjestäjien kanssa yhdistymishank-

keisiin liittyvistä kysymyksistä.

Valmistelun yhteydessä lääneittäin ja maakunnittain koottu laaja tausta-aineisto (perustelumuiotio) on koulutuksen järjestäjien käytettävissä opetusministeriön www-sivuilla jäljempänä mainitussa osoitteessa. Perustelumuiotiossa on päivitetty vuoden 2008 tasolle tilastoaineistoa ammatillisen koulutuksen tarjonnasta, järjestäjäverkon kehittymisestä, alueen muusta koulutustarjonnasta, toimiala- ja koulutusrakenteesta, alueittaiset tiedot väestön ikäluokkakehityksestä, ruotsinkielisestä koulutuksesta, erityisopetuksen tarjonnasta ja järjestämisestä alueella sekä koulutuksen järjestäjien käytömenojen rahoituksesta (vuodelta 2007). Lisäksi on referoitu järjestäjien huhtikuussa 2008 tai sen jälkeen antamat selvitykset sekä käydyissä neuvotteluissa saadut tiedot.

Järjestäjäverkon kokoaminen on edennyt ministeriön asettamien tavoitteiden mukaisesti. Vuoden 2009 elokuun alusta lukien ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjiä on yhteensä 153, joista 18 kuntaa, 46 kuntayhtymää 88 yksityistä sekä valtio ja valtion liikelaitos.

Vuoden 2008 aikana toteutui kaksi järjestäjäfuusiota ja vuoden 2009 alusta 11 järjestäjäfuusiota. Lisäksi 1.8.2009 lukien toteutuu kolme järjestäjäfuusiota. Edellä mainituissa fuusioissa on mukana noin 35 koulutuksen järjestäjiä. Lisäksi valtion ammatilliset erityisoppilaitokset siirrettiin vuoden 2009 alusta osaksi yksityisiä erityisopetuksen järjestäjiä. Vaikeimmin vammaisten koulutukseen pääsyn turvaamiseksi koko maassa neljälle koulutuksen järjestäjälle myönnettiin 1.1.2009 lukien rajattu erityistehtäviä erityisopetuksen järjestämiseen. Järjestäjät sijaitsevat Uudellamaalla, Pohjois-Savossa, Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapissa. Tällainen rajattu erityistehtävä on aiemmin tehdyn päätöksen nojalla Päijät-Hämeen koulutus konsernilla.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoaminen on väestöpohjavaatimuksen täyttämisen näkökulmasta edistynyt hyvin. Paras-hankkeen käynnistyessä ammatillisen koulutuksen 23 kuntajärjestäjästä 15 kuntaa ja 53 kuntayhtymäjärjestäjästä (tilanne vuonna. 2007) 15 kuntayhtymää eivät täyttäneet puitelaim edellyttämää 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimusta (vuoden 2006 väestötiedot). Vuosien 2008, 2009 ja 2010 aikana toteutuneiden ja ministeriön tiedossa olevien suunnitelmien ja vuoden 2008 väestötietojen pohjalta toteutuvien järjestäjäfuusioiden perusteella enää 3 - 4 kuntajärjestäjiä ja 1 kuntayhtymäjärjestäjiä eivät vielä täyttäisi väestöpohjavaatimusta.

Kunta- ja palvelurakennemuudistuksen suunnitteluvaiheen loppuraportin (Valtionvarainministeriön julkaisu 11/2009) mukaan Paras-uudistuksen strategiset tavoitteet ovat tällä hetkellä vahvemmin toteutumassa ammatillisen koulutuksen näkökulmasta. Uudistuminen on toteutunut hyvin pitkälle kuntien ja koulutuksen järjestäjien oman valmistelun kautta. Raportin mukaan on pohdittava, tuoko toistaiseksi pääasiassa hallinnollisella tasolla toteutettu uudistus riittävästi toiminnallisia ja taloudellisia hyötyjä. Esimerkiksi tuottavuuden parantaminen edellyttää strategisia valintoja ja jatkuvaa parantamista kokonaisvaltaisoin keinoin eli ottamalla huomioon hallinnon lisäksi myös rakenteet, toimintaprosessit ja henkilöstö. Tämän vuoksi ammatillisen peruskoulutuksen toiminnallisen uudistumiseen sekä palveluiden laatuun ja saavutettavuuteen tulee kohdistaa riittävää seurantaa.

Koulutuksen arviointineuvostossa tehdyn tarkastelun perusteella yli 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen täyttäneet koulutuksen järjestäjät olivat vuosina 2004–2008 koottujen aineistojen perusteella ammatillisen koulutuksen työssäoppimisen, lukioyhteistyön, aluekehitysvaikutusten sekä sosiaalisten ja viestinnällisten valmiuksien arvi-

oinnissa parempia kuin väestöpohjatavoitteen alittaneet kunta- ja kuntayhtymäjärjestäjät.

Opetusministeriön näkemyksen mukaan vuorovaikutteisuuden ja suosituksiin perustuva ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon vauhditushanke on edennyt sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Hanketta on kuitenkin edelleen tarpeen jatkaa ja painopistettä suunnattava rakenteiden kehittämisen ohella palvelukyvyyn vahvistamiseen sekä asiakas- ja työelämälähtöisyyden lisäämiseen.

3. JÄRJESTÄJÄVERKON KOKOAMISEEN LIITTYVÄT MUUT HANKKEET

3.1 Kunta- ja palvelurakennemuutos

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kehittämisen tavoitteet tukevat kunta- ja palvelurakennemuutuksesta annetun lain (169 /2007) tavoitteita. Lain mukaan kuntien on ryhdyttävä toimenpiteisiin 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen toteuttamiseksi tekemällä kuntaliitoksia ja perustamalla kuntien yhteistoiminta-alueita. Ammatillisen koulutuksen vauhtihanke on ajallisesti yhteensovitetty Paras-hankkeen kanssa.

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvoston antaa vuonna 2009 eduskunnalle selonteon kunta- ja palvelurakennemuutuksen toteutuksesta sekä kunta- ja palvelurakennemuutuksesta koskevan puitelain tavoitteiden toteutumisesta. Selonteko annetaan syksyllä 2009.

3.2 Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus

Hallitusohjelman mukaisesti työvoiman kohtaannon parantamiseksi luodaan edellytykset työvoiman suuremmalle ammatilliselle ja alueelliselle liikkuvuudelle sekä kannustetaan aikuisväestöä oman osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen parantamalla koulutautumismahdollisuuksia työuran aikana, erityisesti työelämän muutostilanteissa. Tavoitteisiin pääsemiseksi toteutetaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistus, jolla selkiytetään hajanainen hallinto, rahoitus, etuudet ja koulutusjärjestelmä.

Ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) valmistelua varten opetusministeriö asetti 16.8.2007 johtoryhmän, jossa ovat edustettuina vastuuministeriöt sekä työelämän valtakunnalliset keskusjärjestöt.

AKKU-johtoryhmä jätti kesäkuussa 2008 väliraporttinsa (OPM 20:2008), joka sisälsi kuvauksen toimintaympäristön muutoksista, analyysin harjoitetun aikuiskoulutuspolitiikan tuloksista ja näkemykset kehittämistarpeista, katsauksen eri maiden aikuiskoulutusjärjestelmistä sekä yhteenvedon hallituksen iltakoulun periaatelinjauksista ja uudistuksen jatkovalmistelun organisoinnista. Raportin linjausten mukaan osana ammatitopistostrategian mukaista ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista ja korkeakoululaitoksen rakenteellista kehittämistä vahvistetaan ammatillisen ja korkeakoulutasoisen aikuiskoulutuksen järjestäjien työelämän kehittämis- ja palvelutoimintaa ja t&k-toimintaa alueen elinkeinoelämän ja julkisen sektorin kehittämis- ja osaamis-

tarpeisiin vastaamiseksi. Aikuiskoulutuksen järjestäjien monipuolinen rakenne sekä erilaiset ylläpitäjämallit ja koulutuksen hyvä saavutettavuus varmistetaan.

AKKU-johtoryhmä luovutti opetusministeriölle 6.3.2009 toisen väliraporttinsa (OPM 2009: 11), joka sisältää keskeiset ehdotukset kokonaisuudistuksen toimeenpanosta. Johtoryhmän ehdotusten tavoitteena on parantaa aikuiskoulutuksen asiakaslähtöisyyttä, tuloksellisuutta ja laatua, selkeyttää etuuksia sekä laajentaa ja lisätä työpaikalla tapahtuvaa opiskelua. Korkealaatuisten ja työelämän tarpeiden kannalta osuvien aikuis-koulutuspalvelujen tuottaminen edellyttää vahvoja, asiakaslähtöisiä, asiantuntevia ja elinikäisen oppimisen periaatteella toimivia koulutusorganisaatioita. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien sekä korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä tulee jatkaa ja varmistaa korkealaatuisten ja työelämän tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden saatavuus sekä asiakaslähtöisyys.

3.3 Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen suuntaviivat vuosille 2008–2011

Ministeriö on 7.3.2008 päivätyssä asiakirjassa¹ esittänyt valtakunnallisen korkeakoulupolitiikan linjauksiin pohjautuvat suuntaviivat siitä, millaisiin tavoitteisiin ja ratkaisuihin korkeakoulujen tulisi rakenteellisessa kehittämisessä pyrkiä. Tavoitteena on korkeakouluverkon tiivistäminen, korkeakoulutuksen ja tutkimuksen rakenteiden kehittäminen, opetuksen ja tutkimuksen laadun parantaminen sekä korkeakoulujen alueellisen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden parantaminen.

Korkeakoulujen uudistamismalleista päätetään vuonna 2010 valmistuvassa korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen toimenpideohjelmassa ottaen erityisesti huomioon tavoitteen alueellisesti vahvemmassa ja vaikuttavammassa korkeakouluverkosta.

3.4 Vapaan sivistystyön kehittämisohjelma

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan valtakunnallisen arvioinnin suositukset huomioonottaen laaditaan yhteistyössä alan valtakunnallisten keskusjärjestöjen kanssa vapaan sivistystyön kehittämisohjelma vuosille 2008–2012.

Opetusministeriön 1.2.2008 asettaman valmisteluryhmän tehtävänä oli laatia ehdotus vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaksi. Ohjelman tuli sisältää mm. ehdotukset vapaan sivistystyön lainsäädännön, rahoituksen, oppilaitosrakenteen ja ohjauksen uudistamisesta sekä toimenpideohjelma vapaan sivistystyön uudistamisesta ja kehittämisestä kaudella 2008–2012.

Valmisteluryhmän loppuraportti on valmistunut 27.2.2009 (OPM 2009:12). Raportissa on tarkasteltu kansanopistojen roolia sekä vapaan sivistystyön että ammatillisen koulutuksen osalta. Raportin mukaan kansanopistojen määrä on pysynyt suurin piirtein samana usean kymmenen vuoden ajan. Nykyinen määrä (88) on suuri ja osalla opistoista ylläpitämisluvan ehdot sivistystarpeesta ja/tai taloudellisista edellytyksistä eivät pienentyneen opiskelijamäärän takia enää täyty. Osalla kansanopistoja vapaan sivistystyön osuus toiminnasta on pieni. Raportissa esitetään valmisteltavaksi kansan-

¹ (http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/artikkelit/Korkeakoulujen_rakenteellinen_kehittaminen/liitteet/KK_rak._kehitt._suuntaviivat_muistio.pdf)

opistojen rakenteellisen kehittämisen ohjelma, jossa tavoitteena on koota ja vahvistaa nykyisten opistojen toimintaa niin, että kansanopistojen ylläpitäjien määrä olisi jatkossa nykyistä pienempi sekä ylläpitäjien välinen yhteistyö ja pyrkimys toimintaa tukeviin yhteenliittyviin suunnitelmallista. Raportin mukaan on tarkoituksenmukaista, että osa kansanopistoista selvittää yhdistymismahdollisuudet alueellisiin ammattiopistoihin ottaen huomioon kansanopiston toiminnan painotus ammatilliseen koulutukseen sekä yhteydet ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöön ja järjestämislupiin.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjinä toimii yhteensä 23 kansanopistoa. Näistä yhdeksällä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen osuus oli vuoden 2007 rahoitustietojen perusteella 52–96 prosenttia niiden saamasta kokonaisrahoituksesta.

Ministeriössä on valmisteilla myös valtakunnallisia liikunnan koulutuskeskuksia ja urheiluoopistoja koskeva strategiatyö. Lisäksi erikseen on selvitetty ruotsinkielistä liikunnan koulutusta.

3.5 Sähköisen asioinnin kehittäminen

Valtaosa ammatillisen koulutuksen järjestäjistä järjestää sekä ammatillista perus- että lisäkoulutusta. Ammatillisen koulutuksen säätelyjärjestelmää kehitetään koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti siten, että se tukee koulutuksen järjestäjän toimintaedellytyksiä ja että ammatillista koulutusta voidaan ohjata ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen erityispiirteet huomioon ottavana kokonaisuutena. Säätelyjärjestelmän kehittämiseen liittyy keskeisesti koulutuksen järjestäjien ja opetusministeriön välisen sähköisen asioinnin kehittäminen. Opetusministeriö on käynnistänyt hankkeen, jonka tavoitteena on kehittää ja toteuttaa toisen asteen koulutuksen päätöksenteon tukijärjestelmä, jossa ammatillisen koulutuksen järjestämislupiin liittyvä asiointi opetusministeriön ja koulutuksen järjestäjien välillä tapahtuu sähköisesti. Tavoitteena on myös koulutuksen säätely- ja ohjausprosessin edellyttämän tietojen tilastoaineiston tuottaminen keskitetysti eri osapuolten käyttöön.

4. TOIMENPIDESUOSITUKSET

4.1. Suositusten lähtökohtia

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamisen vauhdittamishanke on vuoro-vaikutteinen prosessi, jossa opetusministeriö suosittaa alueellisten tai muutoin nykyistä vahvempien koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden muodostamista ammattiopistostrategian sekä kunta- ja palvelurakennemuutoshankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Suosituksat koskevat kaikkia ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja kaikkia järjestämismuotoja. Koulutuksen järjestäjänä voi toimia kunta, kuntayhtymä, yksityinen yhteisö tai säätiö. Lisäksi koulutuksen järjestäjänä on valtio ja valtion liikelaitos. Suositukset eivät koske koulutuksen järjestäjien oppilaitos- ja muuta palveluverkkoa. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintojensa organisoinnista ja koulutuksen järjestelyistä järjestämislupansa puitteissa.

Opetusministeriön suositusten lähtökohtana ovat olleet 18.10.2007 kirjeessä

(9/502/2007) annetut suositukset alueellisten koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden perustamisesta tai muutoin nykyistä vahvempien ammattiopistojen muodostamisesta viimeistään vuodesta 2012 lukien. Opetusministeriö on uudistanut ne aikaisemmassa kirjeessä annetut suositukset, jotka ovat järjestäjätieverkon rakenteellisen kehittämisen kannalta edelleen tarkoituksenmukaisia sekä antanut uusia suosituksia järjestäjätieverkon kokoamiseksi ja nykyistä vahvempien koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden muodostamiseksi.

Opetusministeriön kirjeessä 18.10.2007 (9/502/2007) on myös selvitetty fuusioita edistävät varainsiirtovero ja arvonlisäveroä koskevat säädösmuutokset sekä liikelaitoskuntayhtymää koskevia säännöksiä. Kirjeessä mainitut varainsiirtoverolain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muutokset edistävät osaltaan järjestäjätieverkon kehittämisen myös yksityisen järjestäjäorganisaation pohjalta.

Tässä kirjeessä suositeltujen toimenpide-ehdotusten ohella kysymykseen voi tulla myös muita ratkaisuja järjestäjätieverkon kokoamiseksi ja palvelukyvyyn vahvistamiseksi. On tärkeää, että koulutuksen järjestäjät valmistelevat järjestäjätieverkon kokoamista koskevia ratkaisuja omistajakuntien ja muiden omistajatahojen kanssa. Opetusministeriö on koulutuksen järjestäjien niin halutessa valmis osallistumaan koulutuksen järjestäjien kanssa käytäviin järjestäjätieverkon kokoamista koskeviin keskusteluihin.

4.2. Koulutuksen järjestäjien palvelukyvyyn ja järjestämisedellytysten vahvistaminen

Ammatillisen koulutuksen järjestäjätieverkon kokoamisen vauhdittamishankkeen tavoitteena on rakenteellisen kehittämisen kautta vahvistaa koulutuksen järjestäjien palvelukykyä ja koulutuksen järjestämisedellytyksiä ja varmistaa sitä kautta työ- ja elinkeinoelämän ja yksilöiden tarvitsemien korkealaatuisten ammattikoulutuspalvelujen saatavuus maan eri osissa. Tämä edellyttää, että hallinnollisten rakenteiden uudistamisen ohella painopistettä siirretään toiminnan ja palveluiden kehittämiseen.

Palvelukyvyyn vahvistamisessa on lähtökohtana, että ammattikoulutuspalveluita tuotetaan asiakas- ja työelämälähtöisesti ja että koulutuksen korkea laatu varmistetaan. Koulutuksen järjestäjien valitseman organisointitavan tulisi tukea sekä työelämään siirtyville että työelämässä toimiville tarkoitettujen korkeatasoisten koulutus- ja kehittämispalvelujen tuottamista ja jatkuvaa kehittämistä sekä varmistaa koulutuspalvelujen alueellinen ja alakohtainen saatavuus. Koulutuksen saavutettavuutta seurataan lääninhallitusten peruspalveluiden seurannan yhteydessä sekä ministeriön järjestämislupasääätelyn yhteydessä.

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistamisen kannalta on keskeistä, että Paras-lainsäädännön mukaisen väestöpohjavaatimuksen täyttymisen ohella koulutuksen järjestäjällä on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset toimia koulutuksen järjestäjänä. Kaikki 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimuksen täyttävät järjestäjät eivät automaattisesti täytä ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja palvelukykyyn kohdistuvia vaatimuksia. Tästä syystä ministeriön suositukset ovat väestöpohjavaatimusta pidemmälle meneviä.

Kunta- ja palvelurakennemuutosten väestöpohjavaatimus ei koske yksityisiä koulutuksen järjestäjiä. Ammattiopistostrategian mukaiset ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn ja järjestämisedellytysten vahvistamista koskevat tavoitteet kattavat myös

yksityiset koulutuksen järjestäjät.

Suuri osa yksityisistä ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on opiskelijamäärältään pieniä. Näiden yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden palvelukyvyyn kannalta merkitystä on ammatillisten ja taloudellisten järjestämisedellytysten ohella niiden toiminnan profiililla ja ammatillisen koulutuksen osuudella järjestäjän toiminnassa sekä järjestäjän roolilla alansa työelämän kehittäjänä. Osa yksityisistä ammatillisen koulutuksen järjestäjistä muodostaa, esimerkiksi yhdessä taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön tai muun koulutustoiminnan kanssa itsenäisinä riittävän vahvan ja toimivan koulutuksen järjestäjäkokonaisuuden.

Opetusministeriö suosittaa, että yksityiset koulutuksen järjestäjät selvittävät osana toimintaedellytystensä ja palvelukykynsä vahvistamista koskevia toimenpiteitään myös vaihtoehdot yhteistyön tiivistämiseksi ja toimintansa yhdistämiseksi jonkin toisen koulutuksen järjestäjän kanssa. Opetusministeriö suosittaa lisäksi jäljempänä, että ne vapaan sivistystyön oppilaitokset, joiden toiminnasta ammatillisen koulutuksen osuus on huomattava suuri, selvittäisivät yhdistymismahdollisuudet alueellisiin ammattiopistoihin tai muihin koulutuksen järjestäjäorganisaatioihin. Selvitystyö sovitetaan yhteen vapaan sivistystyön kehittämisohjelmaan sisältyvien rakenteellista kehittämistä koskevien ehdotusten kanssa.

Opetusministeriö pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestäjillä on koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti kokonaisstrategia, jonka puitteissa ammatillista perus- ja lisäkoulutusta järjestetään asiakaslähtöisesti työ- ja elinkeinoelämän ja yksilöiden tarpeiden mukaisesti. Kokonaisstrategian puitteissa on tärkeää kiinnittää huomiota koulutuksen työelämävastaavuuden ja työelämäyhteyksien vahvistamiseen, koulutustarpeiden ennakointiin, työpaikalla tapahtuvan opiskelun järjestämiseen sekä laajenevan asiakaskunnan yksilöllisten koulutustarpeiden huomioon ottamiseen koulutus- ja kehittämispalveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lisäksi keskeisiksi nousevat laadunhallintatyö, johtaminen ja strategiatyö sekä opetushenkilöstön osaamisen hyödyntäminen ja kehittäminen.

Opetusministeriö kannustaa koulutuksen järjestäjiä palvelukyvyyn vahvistamiseen sekä toiminnan laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen laajentamalla tuloksellisuusrahoituksen osuutta käyttökustannusten rahoituksessa ja käynnistämällä ammatillisen koulutuksen laatustrategian valmistelun vuoden 2009 aikana.

Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman mukaan korkeakoulujen profiloitumista ja työnjakoa selkiytetään. Ammattikorkeakoulujen painopiste on korkeatasoisessa työelämälähtöisessä opetuksessa sekä erityisesti pientä ja keskisuurta yritystoimintaa ja palvelusektoria tukevassa soveltavassa tutkimus- ja kehitystyössä. Alueellisiin työvoimatarpeisiin vastaaminen on ensisijaisesti ammattikorkeakoulujen vastuulla. Työelämän osaamistarpeiden näkökulmasta on tärkeää, että ammattikorkeakoulujen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien yhteistyö on tiivistä. Opetusministeriö kiinnittää koulutuksen järjestäjien huomiota yhteistyörakenteiden tärkeyteen, jotta voidaan koordinoitusti vastata työelämän, erityisesti pk-sektorin tarpeisiin. Tiivis yhteistyö ja yhtenäiset ylläpitorakenteet edesauttavat myös tavoitetta edistää siirtymistä toisenasteen ammatillisesta koulutuksesta ammattikorkeakouluihin.

4.3 Ammatillinen aikuiskoulutus

Ammattiopistostrategian toimeenpanolla tuetaan osaltaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen tavoitteiden toteuttamista (ks. luku 3.2.). Ammattiopistostrategian mukaisella palveluiden ja voimavarojen kokoamisella vahvistetaan edellytyksiä vastata kysyntälähtöisesti kasvavaan ja yksilöllistyvään aikuiskoulutustarpeeseen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät päättävät, miten koulutus- ja kehittämisspalvelujen tuottaminen (ml. aikuiskoulutus) ammattiopiston tai muutoin vahvan koulutuksen järjestäjäorganisaation puitteissa organisoidaan alueen tai alan työvoima- ja koulutustarpeet sekä muut erityispiirteet huomioon ottaen. Tämä koskee myös tilanteita, joissa nykyisiä aikuiskoulutusta pääasiallisesti järjestäneitä koulutuksen järjestäjiä kootaan osaksi ammattiopistoa.

Osa ammatillista aikuiskoulutusta pääasiallisena toimintanaan järjestävistä organisaatioista muodostaa muun koulutustoiminnan kanssa itsenäisinä riittävän vahvan ja toimivan koulutuksen järjestäjäkokonaisuuden esimerkiksi valtakunnallisen työelämää palvelevan tehtävänsä vuoksi.

4.4 Oppisopimuskoulutus

Työpaikalla aidossa työympäristössä ja työtilanteissa tapahtuva opiskelu tulee olemaan entistä keskeisempi osa ammattiin oppimista, ammattitaidon varmistamista ja sen jatkuvaa kehittämistä. Oppisopimuskoulutus ammatillisen koulutuksen yhtenä järjestämismuotona on tärkeä osa ammattiopistojen toimintaa ja palveluvalikoimaa. Ammattiopistostrategian puitteissa vahvistetaan oppisopimuskoulutusta työelämälähtöisenä koulutuksen järjestämismuotona osana ammattiopistojen toimintaa. Koulutuksen järjestäjät päättävät, millä tavoin organisoivat oppisopimuskoulutuksen järjestämistehtävän.

Oppisopimuskoulutus kysyntälähtöisenä koulutusmuotona edellyttää tiivistä yhteistyötä työpaikkojen, koulutuksen järjestäjien sekä opiskelijoiden kesken. Verkostomaisen luonteensa se on pedagogisesti ja hallinnollisesti vaativa koulutuksen järjestämismuoto. Opetusministeriö korostaa, että oppisopimuskoulutuksen järjestämisessä osana ammattiopistojen toimintaa on kiinnitettävä erityistä huomiota laadunvarmistukseen, pedagogisiin järjestelyihin, viranomaistehtävien hoitamiseen sekä työpaikalla tapahtuvan opiskelun ohjaukseen.

Oppisopimuskoulutuksen viranomaistehtäviä on eri alueilla koottu yhteistyösopimuksin yhden koulutuksen järjestäjän vastattavaksi. Opetusministeriö pitää tätä ammattiopistostrategian tavoitteiden saavuttamista edistävänä toimena.

4.5 Ammatillinen erityisopetus

Erityisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden määrä on vuoden 2009 alun tietojen mukaan noin 18 600 opiskelijaa. Vastuu ammatillisen erityisopetuksen järjestämisestä on ammatillisen koulutuksen järjestäjillä ja ammatillisilla erityisoppilaitoksilla. Vaikeimmin vammaisten koulutusmahdollisuuksia lisättiin edellä kohdassa 3.1 mainituilla ratkaisuilla vahvistamalla ammatillisten erityisoppilaitosten roolia ja profiloitumista

vaikeimmin vammaisten kouluttajina ja antamalla rajatut erityistehtävät eri puolilla maata toimiville koulutuksen järjestäjille. Lisäksi opiskelijamääräkapasiteetin lisääminen on yleisesti helpottanut ja mahdollistanut erityisopetuksen tarpeessa olevien koulutukseen pääsyä. Erityisopetuksen määrällinen kasvu ja erilaisen tuki- ja palvelutarpeen lisääntyminen asettaa sekä toiminnallisia että talouteen kohdistuvia haasteita koulutuksen järjestäjäorganisaatioille. Tästä syystä koulutuksen järjestämistä ja erityisopetuksen saatavuutta erityisesti vaikeimmin vammaisille tulee joiltakin osin vielä arvioida.

4.6. Suositukset ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden kokoamiseksi

Opetusministeriö esittää jäljempänä suositukset ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden kokoamiseksi. Opetusministeriö korostaa, että tässä suositeltujen toimenpide-ehdotusten ohella kysymykseen voi tulla muitakin ratkaisuja järjestäjäverkon kokoamiseksi.

Toimenpide-ehdotukset on ryhmitelty teknisesti koulutuksen järjestäjittäin useamman maakunnan muodostamina aluekokonaisuuksina. Tässä käytetyllä alueryhmittelyllä ei ole toiminnallista tai hallinnollista vaikutusta.

Suosituksissa Paras-hankkeen väestöpohjavaatimusta koskevat tilanteet on merkitty yhdellä tähdellä (*), kun kunta/kuntayhtymä ei täytä 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimusta ja kahdella tähdellä (**), kun kunta/kunnat ovat jäsenenä useissa kuntayhtymissä tai kunta toimii lisäksi itse koulutuksen järjestäjänä, jolloin kunnan asukasmäärä otetaan huomioon usean kunnan tai kuntayhtymän väestöpohjavaatimuksen täyttymistä arvioitaessa. Väestöpohjavaatimuksen täyttymistä on tarkasteltu vuoden 2008 arvioitujen väestötietojen pohjalta (lähde: Tilastokeskus).

METROPOLIALUE

Uusimaa ja Itä-Uusimaa

Metropolialueella järjestäjäverkon kokoamiseen liittyviä toimenpiteitä on toteutunut kaupallisen alan koulutuksen järjestäjien ja ruotsinkielisen koulutuksen järjestäjien fuusioiden kautta. Myös Hyvinkään-Riihimäen seudulla järjestäjäverkon kokoaminen on edennyt ammattiopistostrategian tavoitteiden mukaisesti.

Metropolialueen noin 40 koulutuksen järjestäjän muodostama järjestäjäverkko on kuitenkin edelleen hajanainen, eikä sen puitteissa ole kaikilta osin mahdollista toteuttaa ammattiopistostrategian tavoitteiden mukaista koulutustoimintaa metropolialueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Metropolialueen ammatillisia koulutuspalveluita on tarpeen koota nykyistä kattavamiksi kokonaisuuksiksi, jolloin voidaan varmistaa työ- ja elinkeinoelämän ja yksilöiden tarpeisiin vastaavan koulutustarjonnan koordinoitu alakohtainen kattavuus sekä poistaa tarjonnan epätarkoituksenmukaista päällekkäisyyttä ja katvealueita.

Ministeriö suosittaa, että metropolialueen koulutuksen järjestäjät selvittävät alla mai-

nittuja yhdistymisvaihtoehtoja tai muita mahdollisuuksia muodostaa vahvempia koulutuksen järjestäjäorganisaatioita. Tarvittaessa tarvittaessa työn tukena voidaan käyttää esimerkiksi selvityshenkilöä. Ministeriö on myös valmis koulutuksen järjestäjien niin halutessa käynnistämään järjestäjäverkon rakenteellista kehittämistä edistäviä keskusteluja alueen koulutuksen järjestäjien kanssa.

Ministeriö suosittaa, että

1. Espoon seudulle ja Länsi-Uudellemaalle muodostetaan koulutuksen järjestäjäorganisaatio, joka kootaan Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian ja Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta.

- Ministeriö suosittaa lisäksi, että selvitetään mahdollisuudet yhdistää Kelloseppäntaidon edistämissäätiön koulutustoiminta osaksi alueellisen järjestäjän, esimerkiksi Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnian toimintaa.

2. Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän, Adulta Oy:n sekä Vantaan kaupungin ammatillista koulutusta kootaan yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon. Vaihtoehtoisesti arvioidaan mahdollisuudet yhdistää Vantaan kaupungin ammatillinen koulutus osaksi muuta laajapohjaista koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

3. Itä-Uudenmaan ammatillista koulutusta kootaan yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon, jonka koulutustehtävä muodostuu Porvoon kaupungin* ja Oy Porvoon kauppaoppilaitos - Borgå handelsläroverk Ab:n ja Itä-Uudenmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän** koulutuskokonaisuudesta.

- Ministeriö suosittaa lisäksi, että selvitetään mahdollisuudet muodostaa Keski- ja Itä-Uudenmaan kattava ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatio, johon kootaan edellä mainituilla alueilla toimivia ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatioita.

4. Kaupallisen koulutuksen kokoamista jatketaan siten, että Malmin kauppaoppilaitos Oy:n ja Kauppiaitten kauppaoppilaitos Oy:n koulutustoiminta sekä toimintansa 1.8.2009 aloittavan Helsinki Business College Oy:n koulutustoiminta yhdistetään samaan osakeyhtiöpohjaiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

- Ministeriö suosittaa lisäksi, että selvitetään alueella toimivien muiden yksityisten kaupan alan koulutuksen järjestäjien koulutustoiminnan yhdistämistä em. osakeyhtiöön.

5. Etelä-Suomen ruotsinkielinen ammatillinen koulutus kootaan vaiheittain osakeyhtiöpohjaiseen yhtenäiseen ruotsinkieliseen ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon seuraavasti:

- Svenska Framtidsskolan i Helsingforsregionen Ab:n ja Samkommunen för yrkesutbildning i Östra Nyland**- nimisen kuntayhtymän ammatillinen koulutus kootaan ensi vaiheessa yhtenäiseen ruotsinkieliseen koulutusorganisaatioon.
- Solvalla Utbildning Ab:n ja Norrvalla Folkhälsan Ab:n koulutustoiminnat yhdistetään ruotsinkielisestä liikunnan koulutuksesta tehdyn selvityksen mukaisesti ensi vaiheessa samaan koulutuksen järjestäjäorganisaatioon 1.1.2010 lukien.

- Jatketaan kokoamista yhdistämällä edellä mainittujen koulutuksen järjestäjien sekä Axxell Utbildning Ab:n koulutus yhtenäiseen ruotsinkieliseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

6. Hyvinkään ja Riihimäen talousalueen ammatillinen koulutus kootaan järjestäjien tavoitteen mukaisesti alueelliseen ammattiopistoon siten, että Hyvinkää-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiön, Hyvinkään kaupungin* ja Riihimäen seudun ammattiopilaitoksen kuntayhtymän** koulutustoiminta siirretään perustetulle osakeyhtiölle 1.8.2009 lukien.

7. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet sekä yksityiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät (ml. kansanopistot) arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

VÄLI-SUOMI

Kanta-Häme, Päijät-Häme, Pirkanmaa ja Keski-Suomi

Päijät-Hämeessä toimii alueellinen ammattiopisto. Järjestäjäverkon kokoaminen on edennyt tavoitteiden suuntaisesti myös Pirkanmaalla ja Keski-Suomessa, joskin kokoamista on vielä tarpeen jatkaa. Kanta-Hämeen alueella järjestäjäverkon kokoaminen on kesken ja sitä on vielä tarpeen jatkaa. Pidemmällä aikajänteellä on edelleen tarve arvioida ja selvittää mahdollisuudet laajempipohjaisten koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden muodostamiseksi.

Ministeriö suosittaa, että

1. Kanta-Hämeen ammatillista koulutusta kootaan vaiheittain seuraavasti:

- Kanta-Hämeen alueelle muodostetaan koulutuksen järjestäjäorganisaatio, joka kootaan Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän**, Forssan kaupungin* ja Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta.
- Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän** metsäalan koulutus siirretään osaksi Hämeen ammatillisen korkeakoulutuksen kuntayhtymän luonnonvara-alan koulutusta.
- Ministeriö suosittaa lisäksi, että arvioidaan mahdollisuudet yhdistää edellä mainittujen koulutuksen järjestäjien ja Hämeen ammattikorkeakoulun kuntayhtymän ammatillinen koulutus.

2. Pirkanmaan ammatillista koulutusta kootaan vaiheittain seuraavasti:

- Tampereelle muodostetaan yhtenäinen koulutusorganisaatio Tampereen kaupungin ja Tampereen aikuiskoulutussäätiön ammatillisesta koulutuksesta.
- Sastamalan koulutuskuntayhtymään** yhdistetään 1.1.2010 lukien Mäntän seudun ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän* ammatillinen koulutus.

- Länsi-Pirkanmaan ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän** ammatillinen koulutus kootaan osaksi Pirkanmaan koulutus konsernia. Vaihtoehtoisesti selvitetään mahdollisuudet kuntayhtymän ammatillisen koulutuksen liittämisestä osaksi Pirkanmaan koulutus konsernia ja ensi vaiheessa osaksi Sastamalan koulutuskuntayhtymää.
- Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymän** toiminta kootaan osaksi Pirkanmaan koulutus konsernia tai vaihtoehtoisesti osaksi Kanta-Hämeen alueelle muodostettavaa koulutuksen järjestäjäorganisaatiota tai Sastamalan koulutuskuntayhtymää.
- Ministeriö suosittaa lisäksi, että myöhemmässä vaiheessa selvitetään mahdollisuudet edellä mainittujen koulutuksen järjestäjien osalta koota ammatillista koulutusta laajempaan yhtenäiseen järjestäjäorganisaatioon.

3. Pirkanmaalla selkeytetään erityisopetuksen järjestämistä ja tässä yhteydessä arvioidaan myös Aitoon Emäntäkoulu Oy:n roolia erityisopetuksen järjestäjänä ja mahdollisuuksia sen liittämiseen osaksi alueellista ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota tai osaksi ammatillisen erityisopetuksen järjestäjäorganisaatiota.

4. Keski-Suomen ammatillisen koulutuksen kokoamista jatketaan kokoamalla Jyväskylän koulutuskuntayhtymän ja Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän ammatillinen koulutus yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

5. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ml. kansanopistot, joiden ammatillisen koulutuksen osuus on huomattavan suuri suhteessa vapaan sivistystyön koulutukseen, arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

LOUNAISRANNIKKO

Varsinais-Suomi ja Satakunta

Turun seudulla koulutuksen järjestäjäverkko on vielä hajanainen, mutta alueella on muodostumassa laajapohjaisempia ja vahvempia järjestäjäorganisaatiota. Paimion kaupungin aikuiskoulutustoiminta on liitetty osaksi Turun Aikuiskoulutussäätiön koulutustoimintaa. Järjestäjäverkon kokoamista on tarpeen jatkaa alueen erikoisluonne ja työvoimatarve huomioon ottaen. Ruotsinkielisen ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon kokoamista on jatkettava. Satakunnassa järjestäjäverkon kokoaminen on edennyt ammattiopistostrategian tavoitteiden mukaisesti ja kokoamista jatketaan.

Ministeriö suosittaa, että

1. Varsinais-Suomen alueella ammatillista koulutusta kootaan seuraavasti:

- Turun kaupungin ja Turun Aikuiskoulutussäätiön ammatillinen koulutus kootaan osakeyhtiöpohjaiseen tai muuhun yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

- Kaarinan kaupungin*, Loimaan koulutuskuntayhtymän*, Varsinais-Suomen maa-seutuoppilaitoksen kuntayhtymän* ja Kalatalouden ja merenkulun koulutussäätiön (Stiftelsen för fiskeri- och sjöfartsutbildning) ammatillinen koulutus kootaan yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon 1.1.2010 lukien.
- Mynämäen kunnan* ammatillinen koulutus yhdistetään osaksi Raision seudun koulutuskuntayhtymän ammatillista koulutusta 1.1.2010 lukien.
- Åbolands Yrkesinstitut samkommun** - nimisen kuntayhtymän ammatillinen koulutus yhdistetään osaksi Axxell Utbildning Ab:n koulutustoimintaa 1.1.2010 lukien.
- Ministeriö suosittaa lisäksi, että myöhemmässä vaiheessa Varsinais-Suomen alueella koulutuksen järjestäjät selvittävät mahdollisuudet laajemman osakeyhtiöpohjaisen tai muun yhtenäisen koulutuksen järjestäjäorganisaation/ järjestäjäorganisaatioiden muodostamiseen.

2. Satakunnan alueelle muodostetaan vaiheittain koulutuksen järjestäjäorganisaatio seuraavasti:

- Pohjois-Satakunnan koulutuskuntayhtymän* ja Kokemäenjokilaakson koulutuskuntayhtymän ammatillinen koulutus kootaan aiesopimuksen mukaisesti yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon 1.1.2010 lukien.
- Porin kaupungin, Rauman kaupungin*, Länsi-Suomen ammatillisen aikuiskoulutuksen kuntayhtymän* ja Porin Aikuiskoulutussäätiön ammatillinen koulutus kootaan aiesopimuksen mukaisesti perustetun Länsirannikon Koulutus Oy:n ylläpidettäväksi 1.1.2010 lukien.
- Uudenkaupungin kaupungin* ammatillinen koulutus liitetään osaksi edellä tarkoitettua järjestäjäorganisaatiota.
- Ministeriö suosittaa lisäksi, että kokoamista jatketaan myöhemmin siten, että alueelle muodostetaan yhtenäinen koulutuksen järjestäjäorganisaatio osakeyhtiöpohjalta.

3. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ml. kansanopistot, joiden ammatillisen koulutuksen osuus on huomattavan suuri suhteessa vapaan sivistystyön koulutukseen, arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

POHJANMAA

Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa

Keski-Pohjanmaalla toimii alueellinen ammattiopisto. Etelä-Pohjanmaalla on koottu laajapohjainen alueellinen ammattiopisto, jonka puitteissa kokoamista vielä jatketaan. Pohjanmaan ruotsinkielisen koulutuksen kokoaminen on edennyt. Kokoamista on kuitenkin tarpeen edelleen jatkaa laajapohjaisen koulutuksen järjestäjäorganisaation

muodostamiseksi.

Ministeriö suosittaa, että

1. Etelä-Pohjanmaan suomenkielinen ammatillinen koulutuksen kokoamista jatketaan siten, että Seinäjoen koulutuskuntayhtymään liitetään Järvisseudun koulutuskuntayhtymän*, Suupohjan koulutuskuntayhtymän**, Jalasjärven kunnan* ja TEAK Oy:n ammatillinen koulutus.
2. Pohjanmaan ruotsinkielisen koulutuksen kokoamista jatketaan kokoamalla Svenska Österbottens Förbund för utbildning och kultur**-nimisen kuntayhtymän ja Optima samkommun**-nimisen kuntayhtymän ammatillinen koulutus osakeyhtiöpohjaiseen tai muuhun yhtenäiseen koulutusorganisaatioon.
3. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet sekä yksityiset ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ml. kansanopistot, joiden ammatillisen koulutuksen osuus on huomattavan suuri suhteessa vapaan sivistystyön koulutukseen, arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

ITÄ-SUOMI

Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala, Etelä-Karjala ja Kymenlaakso

Pohjois-Karjalassa ja Etelä-Karjalassa toimii alueellinen ammattiopisto. Etelä-Savossa on muodostumassa laajempipohjainen koulutuksen järjestäjäorganisaatio, jonka puitteissa kokoamista on edelleen tarpeen vielä jatkaa. Pohjois-Savossa koulutus on koottu Savon koulutuskuntayhtymään. Pohjois-Savossa ja Kymenlaaksossa järjestäjäverkon kokoamista on vielä tarpeen jatkaa.

Ministeriö suosittaa, että

1. Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymän ja Keski-Savon oppimiskeskuksen kuntayhtymän* ammatillinen koulutus kootaan järjestäjien tavoitteen mukaisesti perustetun Etelä-Savon Koulutus Oy:n ylläpidettäväksi 1.8.2009 lukien.
 - Ministeriö suosittaa, että kokoamista jatketaan siten, että Etelä-Savon alueelle muodostettuun koulutuksen järjestäjäorganisaatioon kootaan Itä-Savon koulutuskuntayhtymän** ammatillinen koulutus.
2. Pohjois-Savon ammatillinen koulutus kootaan yhdistämällä Savon koulutuskuntayhtymän ja Ylä-Savon ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän** ammatillinen koulutus yhtenäiseen järjestäjäorganisaatioon.
3. Kymenlaakson ammatillinen koulutus kootaan vaiheittain yhdelle alueelliselle koulutuksen järjestäjälle, joka muodostetaan alla olevien koulutuksen järjestäjäorganisaatioiden ammatillisesta koulutuksesta;
 - Kouvolan kaupungin ja Kouvolan ammatillisen aikuiskoulutussäätiön koulutustoiminta kootaan yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

- Kotkan - Haminan seudun koulutuskuntayhtymän ja Harjun Oppimiskeskus Oy:n koulutustoiminta kootaan yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

4. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ml. kansanopistot, joiden ammatillisen koulutuksen osuus on huomattavan suuri suhteessa vapaan sivistystyön koulutukseen, arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta ammatillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

POHJOIS-SUOMI

Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu ja Lappi

Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa toimii alueellinen ammattiopisto. Järjestäjäverkon kokoamista on vielä tarpeen jatkaa. Oulun eteläisellä alueella verkko on vielä hajanainen ja kokoamista on tarpeen jatkaa. Rovaniemellä ja Kemi- Tornio -alueella ammatillista koulutusta on koottu alueelliseen ammattiopistoon. Lapissa järjestäjäverkon kokoamista on edelleen tarve jatkaa siten, että koulutuspalvelujen saatavuus turvataan alueella.

Ministeriö suosittaa, että

1. Siika-Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymän*, Raahen koulutuskuntayhtymän* ja Kalajokilaakson koulutuskuntayhtymän ammatillisesta koulutuksesta muodostetaan Oulun läänin eteläiselle alueelle 1.1.2010 lukien uusi koulutuksen järjestäjä.

- Vaihtoehtoisesti selvitetään Raahen koulutuskuntayhtymän liittymistä Oulun seudun koulutuskuntayhtymään.
- Ministeriö suosittaa, että kokoamista jatketaan myöhemmin siten, että Raahen aikuiskoulutuskeskus Oy:n, Raahen Porvari- ja kauppakoulurahastosäätiön sekä Pohjois-Suomen Koulutuskeskussäätiön ammatillista koulutusta kootaan joko edellä ehdotettuihin tai muuhun yhtenäiseen koulutuksen järjestäjäorganisaatioon.

2. Oulun aikuiskoulutuskeskus Oy:n ammatillinen koulutus liitetään osaksi Oulun seudun koulutuskuntayhtymän koulutuskokonaisuutta.

3. Kainuun ammatillisen koulutuksen kokoamista jatketaan siten, että Koillis-Suomen aikuiskoulutuskeskus Oy:n ammatillinen koulutus liitetään osaksi Kainuun maakuntakuntayhtymän koulutuskokonaisuutta 1.1.2010 lukien.

4. Kemijärven kaupungin* ammatillinen koulutus liitetään osaksi Rovaniemen koulutuskuntayhtymää.

5. Alueella toimivat opiskelijamäärältään pienet ammatillisen koulutuksen järjestäjät, ml. kansanopistot, joiden ammatillisen koulutuksen osuus on huomattavan suuri suhteessa vapaan sivistystyön koulutukseen, arvioivat omat toimintaedellytyksensä pitkällä aikavälillä sekä selvittävät mahdollisuudet liittyä osaksi alueellista tai muuta amma-

tillisen koulutuksen järjestäjäorganisaatiota.

5. PROSESSIN JATKOTOIMET

5.1 Koulutuksen järjestäjien kokoamisen tukeminen harkinnanvaraisella yksikköhinnan korotuksella

Järjestäjöverkon kehittämistä ja palvelukyvyyn vahvistamistoimia tuetaan yksikköhinnan harkinnanvaraisilla korotuksilla. Ammatillisen koulutuksen yksikköhinnan harkinnanvaraisena korotusperusteena pidetään ammattiopistostrategian, mukaisia toimenpiteitä. Korotuksen perusteena ovat koulutuksen järjestäjien yhdistymisestä aiheutuvat alkuvaiheen kustannukset. Tarkoituksena on ottaa huomioon sellaiset järjestäjien kokoamishankkeet, joissa koulutuksen järjestäjien päätökset yhdistymisestä on tehty. Harkinnanvaraisena korotuksena ei ole tarkoitus myöntää korotusta yhdistymisen suunnittelua varten.

Yhdistymisiä voidaan tukea 1-3 vuoden ajan riippuen sen laajuudesta. Korotus arvioidaan koulutuksen järjestäjän hakemuksen perusteella kussakin tapauksessa erikseen. Vuodelle 2009 tehdyt yksikköhinnan korotukset vaihtelivat vuoden 2009 yksikköhinnoina 0,4 - 5 prosentin välillä. Keskimääräinen korotusprosentti oli 2,7. Prosentin määräytymiseen vaikuttavat hankkeen tukemiseen myönnettävä euromäärä ja koulutuksen järjestäjän opiskelijamäärä, jolla yksikköhinta kerrotaan. Yksikköhinnan harkinnanvaraista korottamista haetaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun loppuun mennessä. Hausta ilmoitetaan tarkemmin kunkin syksyn valtionosuusjärjestelmän perustietoja koskevassa Opetushallituksen kyselyssä. Hakemukset osoitetaan Opetusministeriölle, mutta lähetetään Opetushallitukselle. Ministeriö voi tehdä myös aiesopimuksia tulevasta yksikköhinnan harkinnanvaraisena korotuksena myönnettävästä rahoituksesta ehdolla, että järjestäjöverkon kokoamista koskevat toimenpiteet toteutetaan yhteisesti sovitussa aikataulussa.

Yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset otetaan yksikköhinalaskennassa huomioon seuraavan varainhoitovuoden järjestäjäkohtaisia yksikköhintoja määrättäessä. Korotukset tasataan ammatillisen koulutuksen keskimääräiseen yksikköhintaan, mikä vaikuttaa kaikkien koulutuksen järjestäjien yksikköhintoihin. Tästä syystä harkinnanvaraisia korotuksia ei myönnetä kesken vuotta tapahtuvien fuusioiden yhteydessä koulutuksen järjestäjille. Fuusion alkuvaiheen kustannukset voidaan siten ottaa huomioon vasta seuraavan vuoden yksikköhintoja määrättäessä.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaa on voitu siirtymäajan korottaa kompensationsa ns. erillisten vuokrien poistuessa perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän uudistamisen yhteydessä vuoden 2006 alusta lukien. Koska kyseessä on siirtymäkauden järjestely, harkinnanvarainen korotus tulee asteittain alenemaan ja poistumaan siten, että vuoden 2011 yksikköhintoja vahvistettaessa sitä ei enää pääsääntöisesti voida ottaa huomioon korotuksen perusteena.

Yksikköhintojen harkinnanvaraisten korotusten kokonaisvaikutus oli vuonna 2007 noin 18,2 miljoonaa euroa, josta koulutuksen järjestäjien fuusioiden alkuvaiheen kustannusten perusteella tehtyjen korotusten osuus oli noin 4,7 milj. euroa. Vuoden 2008 yksikköhintojen osalta kokonaisvaikutus oli noin 20,6 milj. euroa, josta fuusioiden perusteella tehtyjen korotusten osuus oli noin 8,2 milj. euroa. Vuoden 2009 yksikköhin-

tojen korotusten kokonaisvaikutus on yhteensä noin 21 milj. euroa, josta koulutuksen järjestäjien fuusioiden perusteella esitettyjen korotusten osuus on noin 11,1 milj. euroa. Korotukset vastasivat noin 1,4 prosentin osuutta ammatillisen koulutuksen vuoden 2009 yksikköhintarahoituksesta. Hallitusohjelman mukaan ammatillisen koulutuksen tulosrahoituksen osuutta nostetaan laskennallisessa rahoitusjärjestelmässä. Tämä tarkoittaa käytännössä harkinnanvaraisiin korotuksiin kohdennettavan euromäärän alentamista siinä vaiheessa, kun tuloksellisuusrahoituksen osuus käyttökustannusten rahoituksessa kasvaa.

Vauhtihankkeen puitteissa verkon kokoamista koskevia toimenpiteitä voidaan tehdä vielä vuoden 2012 aikana siten, että 1.1.2013 lukien tapahtuvia fuusioita koskevat hakemukset tulee olla ministeriössä keväällä 2012.

Ministeriö kiinnittää koulutuksen järjestäjien huomiota siihen, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 9 §:n mukaan ammatillista koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi. Tämän vuoksi koulutuksen järjestäjät eivät voi esimerkiksi jakaa osakkailleen talouden ylijäämää. Osakeyhtiölaissa (624/2006) on nimenomainen säännös, jonka mukaan yhtiöjärjestykseen on otettava määräys asiasta, jos yhtiöllä on kokonaan tai osittain muu tarkoitus kuin voiton tuottaminen osakkeenomistajalle. Edellä mainittu koskee myös ylijäämän jakamista jäsenkunnille kuntayhtymän purkautuessa ja ylläpidon siirtyessä toiselle järjestäjäorganisaatiolle. Arvioitaessa uuden järjestäjäorganisaation taloudellisia edellytyksiä ja harkinnanvaraisen korotuksen myöntämistä, tulevat selvitettäväksi myös edellä mainitut seikat.

5.2 Ammattiopistostrategian toimeenpanon tukeminen järjestämislupatoimenpitein

Hallitusohjelmaan ja valtionalouden kehyspäätöksiin perustuen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää on lisätty vuoden 2008 alusta lukien noin 2 200 opiskelijalla ja vuoden 2009 alusta lukien 3 000 opiskelijalla. Valtion ammatilliset erityisoppilaitokset siirrettiin vuoden 2009 alusta osaksi yksityisiä erityisopetuksen järjestäjiä. Siirtoprosessin yhteydessä ammatillisen peruskoulutuksen kokonaisopiskelijamäärää on lisätty 1 195 opiskelijalla. Opiskelijalisäys vuonna 2009 on yhteensä siis n. 4 200 opiskelijaa.

Ammatillisen koulutuksen kysyntä on korkealla tasolla, koska peruskoulun päättävä ikäluokka on suurimmillaan ja ammatillisen koulutuksen vetovoima on kasvanut selkeästi viime vuosina. Vuoden 2008 yhteishakutietojen perusteella noin 6 000 ammatilliseen koulutukseen hakenutta ei sijoittunut koulutukseen. Tilanteeseen vaikuttaa erityisesti ammatillisen koulutuksen opiskelijapaikkojen täysimääräinen käyttö sekä aikuiskoulutuksen kasvava tarve. Täyttöaste oli vuonna 2008 valtakunnallisesti 99,9 %. Hallitusohjelman mukaisesti lisäykset on kohdennettu koulutuksen järjestäjille työvoimatarpeen mukaisesti ja kasvukeskuksiin.

Osana hallituksen elvytyspakettia valtion vuoden 2009 lisätalousarvioon sisältyy määrääkainen noin 750 opiskelijapaikan lisäys ammatillisen peruskoulutukseen. Koulutuksen järjestäjät voivat hakea opiskelijamääränsä lisäämistä kevään aikana. Tarkemmat ohjeet hakemisesta löytyvät opetusministeriön [www-sivuilla](http://www.sivuilla)*.

Valtionalouden kehyspäätösten perusteella vuosien 2008 ja 2009 alusta lukien tehdyt opiskelijamäärälisäykset koskevat kuluvaan kehyskautta. Opiskelijamäärän lisäykset on

tehty yksittäisiin koulutuksen järjestämislupapäätöksiin toistaiseksi voimassaoleviksi, jotta opiskelijamäärän vähentäminen voidaan myöhemmin kohdentaa koulutustarjonnan alueellisen tasapainottamisen, työvoimatarpeen ja väestökehityksen näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti. Tarvittavat toimenpiteet koulutuksen järjestämislupiin arvioidaan vuosittain valtionosuusjärjestelmän opiskelijamäärätoteumien ja lupien täyttötietojen perusteella. Tässä yhteydessä tulee arvioitavaksi myös väestökehityksen vaikutus koulutustarpeeseen maan eri osissa pitemmällä aikavälillä. Arvioitaessa koulutuksen järjestämisedellytyksiä ja järjestäjäverkon kokoamista alueilla, ammatillisen peruskoulutuksen kysynnän pieneneminen on tarpeen ottaa toiminnan suunnittelussa huomioon riittävän ajoissa.

Ministeriön tavoitteena on osoittaa alueellisille ammattiopistoille ja muutoin vahvoille koulutuksen järjestäjille kattava alakohtainen koulutustarjonta, jotta työvoimatarpeisiin ja työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen saatavuus maan eri osissa voitaisiin turvata. Ministeriö käy tarvittavat neuvottelut koulutustarjonnan alueellisesta suuntaamisesta koulutuksen järjestäjien kanssa.

**ks. ministeriön tiedote lisäpaikkojen kohdentamisen perusteista sekä hakuohjeet osoitteessa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattillinen_koulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus*

5.3 Prosessin aikataulu

Hanke on ajallisesti yhteen sovitettu kunta- ja palvelurakennemuudistushankkeen kanssa. Hanke päättyy vuonna 2010 kuitenkin siten, että sen puitteissa verkon kokoamista koskevia toimenpiteitä voidaan tehdä vielä vuoteen 2012 asti. Mikäli mahdollista, järjestäjien yhdistymiset tulisi tehdä kalenterivuoden alusta lukien.

Koulutuksen järjestäjiä pyydetään esittämään 31.12.2009 mennessä suunnitelmat toimenpiteistä koulutuksen järjestäjäverkon kokoamiseksi vuosina 2011 – 2012.

- Ministeriö pyytää niitä koulutuksen järjestäjiä, jotka toimeenpanevat koulutuksen järjestäjien yhdistämisen 1.8.2009 lukien, toimittamaan yhdistämistä koskevan hakemuksensa ministeriöön viimeistään 30.4.2009 mennessä.
- Ministeriö pyytää niitä koulutuksen järjestäjiä, joiden osalta kunta- ja palvelurakennemuudistuksen 50 000 asukkaan väestöpohjavaatimus ei täyty, esittämään 15.6.2009 mennessä suunnitelmat toimenpiteistä väestöpohjavaatimuksen täyttämiseksi.
- Ministeriö pyytää niitä koulutuksen järjestäjiä, jotka toimeenpanevat koulutuksen järjestäjien yhdistämisen 1.1.2010 (1.1.2011) lukien, toimittamaan yhdistämistä koskevan hakemuksensa ministeriöön viimeistään 31.8.2009 mennessä.
- Mahdolliset hakemukset vuoden 2010 (2011) yksikköhinnan harkinnanvaraista korottamista varten tulee lähettää Opetushallitukselle 30.9.2009 mennessä.
- Vastaavia määräaikoja noudatetaan tehtäessä vuotta 2011 koskevia hakemuksia ministeriölle.

Tavoitteena on, että hankkeen päättyessä opetusministeriöllä ja koulutuksen järjestäjillä on yhteinen näkemys koulutuksen järjestäjäverkon tavoitetilasta alueittain ja jär-

jestäjittäin, tarvittavista jatkotoimenpiteistä ja niiden aikatauluista. Opetusministeriö tekee saatujen esitysten ja selvitysten perusteella vuoden 2010 loppuun mennessä tarvittavat linjaukset ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteellisen kehittämisen toimenpiteistä tavoitteena alueellisesti vahvempi ja vaikuttavampi ammattikoulutuksen järjestäjäverkko.

Ministeriö käy tarvittavat neuvottelut koulutuksen järjestäjien ja Suomen Kuntaliiton kanssa.

Opetusministeri

Henna Virkkunen

Johtaja

Mika Tammilehto

Tämä kirje sekä perustelumuistio liitteineen on luettavissa opetusministeriön www-sivuilla osoitteessa:

http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/amatillinen_koulutus/ammattiopistot

Järjestäjäverkon kokoamista koskevat suunnitelmat ja järjestämislupien muuttamista koskevat hakemukset toimitetaan opetusministeriöön osoitteella:
Opetusministeriö, PL 29, 00023 Valtioneuvosto

LISÄTIETOJA

Lisätietoja antavat seuraavat opetusministeriön virkamiehet:

johtaja Mika Tammilehto, puh. 09-1607 7391
(ammattiopistostrategia)

hallitusneuvos Tarja Lehtinen, puh. 09-1607 7469
(vauhdittamishankkeen valmistelun koordinointi, yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset)

ylitarkastaja Tarja Koskimäki, puh. 09-1607 7416
(Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala)
(Pohjois-Pohjanmaa, Kainuu, Lappi)

ylitarkastaja Jukka Lehtinen, puh. 09-1607 7224
(Varsinais-Suomi, Satakunta)

(Keski-Suomi, Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala)

hallitusneuvos Kaija Suorsa-Aarnio, puh. 09-1607 7204
(Kanta-Häme, Päijät-Häme, Pirkanmaa)

opetusneuvos Elise Virnes, puh. 09-1607 7307
(Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa)

erikoissuunnittelija Tuulikki Koski puh.09-1607 7201
(koulutuksen järjestämislupaprosessin sähköistäminen)

suunnittelija Mia Honkanen puh. 09-1607 7308
(perustelumuiotio ja tilastot)

vanhempi hallitussihteeri Merja Leinonen puh.09-1607 7265
(ammattillinen lisäkoulutus)

erikoissuunnittelija Pasi Rentola puh. 09-1607 7492
(oppisopimuskoulutus)

Sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi@minedu.fi

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Sosiaali- ja terveysministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Opetushallitus
Lääninhallitukset
Akava
Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Toimihenkilökeskusjärjestö STTK
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK
Opetusalan ammattijärjestö OAJ ry
Suomen Yrittäjät ry
Suomen Kuntaliitto
Tilastokeskus
Maakuntien liitot
Koulutuksen järjestäjien yhdistys KJY ry
Ammatillisen aikuiskoulutuksen liitto ry
Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ry
Suomen Kansanopistoyhdistys ry
Urheiluopistojen yhdistys ry
Yksityisten ammattioppilaitosten liitto ry
Suomen oppisopimuskoulutuksen järjestäjät